

Handläggare
Per Olgarsson
Antikvarie, Stadsmuseet
Kulturmiljö**Till**
Stadsbyggnadskontoret**Kortbyrån 19, Östra Järnvägsgatan 35 m fl,
Norrmalm. Fasadändring, inbyggnad av befintlig
spång/entré. Sbk dnr 2026-09258.****Synpunkter i sammanfattning**

Stadsmuseet har ingen erinran mot det aktuella förslaget, med hänsyn taget till nedanstående synpunkter, se *Synpunkter på förslag*.

Föreslagna åtgärder

Byggnadens entré mot Östra Järnvägsgatan flyttas fram till gata. Befintlig, ursprunglig, spång breddas och byggs in med en ny aluminium- och glasfasad. Aluminiumprofilerna ges dimensioner och utformning lika befintliga anslutande fasader. Den nya entrén samt fasad mot ramp skiljer sig från anslutande ytor genom att glas blir vertikalt räfflat med integrerat ljus, och nytt entréparti utförs som utåtgående slagdörr av aluminium med klarglas. Delar av ursprungligt räcket runt garagerampen rivs, delar av ursprungliga aluminiumfasader byggs in och nya fasader fästs in i pelare och pilaster. De nämnda åtgärderna innebär att bjälklaget över befintlig garageramp utökas, sänks delvis, omfärgas i svart och får ny cylinderformad belysning. Vid entrén tillkommer en ny skylt; ”Vasahuset”

Bakgrund

Till ärendet har fogats ett antikvariskt utlåtande, framställt av Tyréns och daterat 2026-05-21. I sammanfattning bedöms här att de föreslagna åtgärderna är varsamma och icke förvanskande. I utlåtandet påpekas att det i fortsatt projektering och utförande är avgörande för ett godtagbart slutresultat att aluminiumprofilers mått, detaljer och ytbehandling blir snarlika anslutande delars, detta gäller i synnerhet entrédörrens detaljering. Stadsmuseet anser att detta utlåtande utgör ett fullgott underlag för att bedöma ärendet.

Historik och nuläge

Den aktuella byggnaden, med populärnamnet Vasahuset, uppfördes 1957–1960 som kontors- och affärsbyggnad efter ritningar av Lars-Erik Lallerstedt. Byggnaden utformades för att utgöra ett modernistiskt landmärke, med en högdal och en lågdal, och glasade curtain wall-fasader i aluminiumramar med blåtonade bröstningar. I bottenvåningen användes även blankpolerad svart natursten i pelare

och pilastrar. Interiörerna var påkostade, med användning av olika exklusiva stensorter, och organiserades kring en central entréhall under lanternintak. Bottenvåningen rymde ursprungligen butikslokaler, medan de övre planen innehöll kontor och servicefunktioner. En större ändring skedde 1999–2000 då lågdelens tak mot Vasagatan byggdes på med flera våningar. I övrigt har även andra ändringar skett i exempelvis delar av bottenvåningens fasader. Som exempel kan nämnas de i detta ärende aktuella fasadfacken i bottenvåningen på fasaden mot sydväst vilka sattes igen 1999, liksom själva entrépartiet vilket byttes ut några år senare.

Kulturhistoriskt värde

Byggnadens kulturvärden är främst kopplade till den renodlade utformningen i 1950-talets tidstypiska internationella modernism, och ingår – som framhålls i ovan nämnda antikvariska utlåtande – i en skara av högklassiga samtida byggnader i Stockholms innerstad. Vid sidan av den grundläggande och stadsbildsmässigt mycket viktiga kompositionen med högdel och lågdel, är de välbevarade curtain wall-fasaderna byggnadens främsta kännetecken. Till värdena bidrar även andra delar, såsom de delar av interiörerna som har bevarats och den på tidstypiskt sätt indragna bottenvåningen vilket gör att byggnaden ger ett lätt, nästan svävande intryck i gatumiljön. Den i detta ärende aktuella garagerampen bidrar positivt till anläggningens historiska läsbarhet som en byggnad uppförd under efterkrigstiden, då bilen och bilismen tillmättes stora positiva värden. Byggnadens sammantagna kulturhistoriska värden har till del förminskade genom den förvanskande takpåbyggnaden vilket skymde byggnadens högdel.

Tillämpliga lagrum och riktlinjer

Plan- och bygglagen

Fastigheten är markerad med grönt på Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta. Det betyder att fastigheten med bebyggelsen är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. För sådan bebyggelse kan PBL (Plan- och bygglagen) 8:e kap, 13, 14 och 17 §§ tillämpas, vilket innebär att bebyggelsen inte får förvanskas, att underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadens kulturhistoriska värden, att underhållet ska utföras så att de särskilda värdena bevaras, att ändringar ska utföras varsamt och med hänsyn till byggnadens karaktärsdrag samt med tillvaratagande av byggnadens kulturhistoriska värden.

Planbestämmelse

I gällande detaljplan, Dp 96033, med laga kraft 1999-06-30 omfattas Kortbyrån 19 av varsamhetsbestämmelse k1: Byggnadens fasader och yttre kontur skall särskilt beaktas vid ändring

Riksintresse

Stockholms innerstad med Djurgården är som helhet ett riksintresse för kulturmiljövården. Riksintresset uttrycks i företeelser som främst tydliggör årsringarna och hur staden vuxit fram. I detta fall är infogar sig Vasahuset temat *1900-talets stadsbyggande och bebyggelseutveckling*, och uttrycket *Den modernistiska bebyggelsen på nedre Norrmalm*.

Synpunkter på förslag

Stadsmuseet bedömer att PBL (Plan- och bygglagen) 8:e kap, 13, 14 och 17 §§ är tillämpliga i ärendet, liksom 9 kap. 34 § PBL

Att entrén flyttas fram till fasad bedömer museet är acceptabelt ur kulturhistorisk synvinkel, med hänvisning till att det bara berör en liten del av den värdefulla indragna bottenvåningen, och dessutom en del som ligger på byggnadens minst framträdande fasad. Det är positivt att merparten av ursprungligt räcke och aluminiumpanel bevaras och att de nya delarna ansluts till befintliga på ett anpassat sätt. De nya partiernas utformning bedöms vara anpassad. Ny skyltning kan accepteras, liksom föreslagen sänkning av tak ovan ramp samt ny belysning här. Museet ställer sig dock tveksam till att rampens undertak målas svart, detta med hänvisning till att det blir ett avvikande inslag – i övrigt bevarar byggnadens alla indragna delar sina vita undertak.

Stadsmuseet har sammanfattningsvis ingen erinran mot det aktuella förslaget, och bedömer att det är varsamt och icke förvanskande, med hänsyn taget till ovanstående synpunkt.

Arbetet bör följas av antikvariskt sakkunnig vilken kan kontrollera att åtgärderna inte negativt påverkar de kulturhistoriska värdena.

Per Olgarsson
Handläggande antikvarie
Stadsmuseet kulturmiljö